

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ SUB CONDUCEREA D-lor

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, C. MEITANI,
N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAGI-THEODORAKY

SILIU RĂDULESCU
PRIM-REDACTOR

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

Dim. G. Maxim — *Efectele Naturalizării după sistemul legii nouă din 1924.*

Jurisprudența Română. — *Inalta Curte de Casație și Justiție, secția I.* — Ref. 6. — Conflicte între proprietari și chiriași. — Legea pentru încurajarea construcțiilor.

(G. L. Aslan cu I. Gabor).

Tribunalul Ilfov, secția I com. — *Societăți Anonime.* — Acțiuni. — Cesibilitate.

(Gh. Netter cu Soc. Inginerilor Asociați).

EPECTELE NATURALIZĂRII

După sistemul legii noi din 1924

Dobândirea naționalității române prin naturalizare după sistemul legii noi, ca și sub regimul vechiu, aseamănă pe străin cu românul atât în ce privește drepturile civile, cât și în ceia ce privește drepturile politice (art. 33). Ea nu are efect retroactiv (art. 32).

Aceste efecte nu sunt individuale. Beneficiul acordat străinului de către națiunea, care l'a adoptat, fiindcă l'a crezut demn, se întinde și în privința familiei naturalizatului: a soției și copiilor săi mai mici de 21 ani. Sub acest raport, sunt unele deosebiri între naturalizare și celelalte moduri de dobândire a cetățeniei, prevăzute de articolul 1 al legii din 1924. Articolul 34 din noua lege zice: „Soția profită de naturalizarea soțului, afară numai dacă dânsa printr'o declarațiune autentică renunță la naționalitatea română, pentru a-și conserva naționalitatea dobândită prin căsătorie sau aceea care și-a rezervat-o cu ocazia căsătoriei, printr'o declarațiune în formă autentică și adresată în țară Ministerului de justiție, iar în străinătate, legațiilor sau consulatelor străine. Copiii mai mici de 21 ani profită de naturalizarea tatălui lor; iar, în termen de un an de la împlinirea vârstei de 21 ani pot să renunțe la naționalitatea română printr'o declarațiune făcută în formă autentică și adresată în țară Ministerului de justiție, și în străinătate legațiilor sau consulatelor străine (art. 35).

Celelalte legislațiuni sunt departe de a fi uniforme în ce privește efectele naturalizării șefului de familie față de femeia și copiii săi minori. După cum ne arată, Lehr, unele legi o întind deplin drept asupra soției și copiilor; altele, subordonează

naturalizarea copiilor unui act de opțiune personală după majoritatea lor, sau cel puțin le lasă libertatea de a repudia efectele ei în acest moment; altele, în fine, refuză de a îngloba pe femeie și pe copii în schimbarea naționalității șefului de familie, sau se mulțumesc, continuând să-i considere străini, de a modifica în favoarea lor condițiunile ordinare de naturalizare, dacă ei judecă convenabil de a o cere când sunt stăpâni pe drepturile lor¹⁾.

Vom examina efectele naturalizării după legea nouă în diferitele situațiuni ce se prezintă atât față de cel ce a obținut-o, cât și în privința soției și a copiilor minori ai naturalizatului.

* * *

1°) *Asimilarea străinilor naturalizați cu românii sub raportul drepturilor civile și politice cât și a îndatoririi serviciului militar. Art. 14 din legea recrutării armatei. Înlăturarea fraudelor.* 2°) *Străinii în raport cu funcțiunile înalte ale clerului. Străinii în raport cu legea pentru încurajarea industriei naționale din 14 Februarie 1912.* 3°) *Data începerii efectelor naturalizării și neretroactivitatea.* 4°) *Inconveniențele dispozițiilor noii legi care cer, odată cu cererea de naturalizare, declarațiunea formală de lepădare de naționalitatea veche, în raport cu timpul strecurat dela această dată și până la acordarea naturalizării. Discuțiunea urmată în Camera asupra acestei chestiuni. Opiniunea raportorului d-l Vladimir Athanasovici.* 5°) *Situațiunea supărătoare a solicitanților la naturalizare provocată prin sistemul admis.* 6°) *Discuțiunile urmate în Franța asupra acestei chestiuni și amendamentul d-lui Batbie.* 7°) *Interpretarea dispozițiilor relative din lege de către d-l Mărzescu, Ministerul Justiției, și greutățile de înlăturare a inconvenientului semnalat.* 8°) *Soluțiunea ce propun în sensul dispozițiunii legii suedeze pentru a curma crearea de heimatloși.*

1) Asimilarea străinului naturalizat cu românul este, ca consecință a dispoziției legale, în totul completă. Sunt, însă, cazuri când interesele naționale cer restrângerea drepturilor străinilor, astfel că uneori legiuitorul poate subordona anumite drepturi ale lor condițiunii reciprocității. Art. 6 din lege zice: „Străinii se bucură în deobște în România de aceleași drepturi civile de care se bucură și românii, afară de cazurile unde legea ar fi hotărât altfel“. Articolul 9 al noii Constituțiuni din 1923

1°) *Ernest Lehr* „La Nationalité dans les principaux États du globe, 1909, pag. XI.”

nu se ocupă de aceste excepțiuni, stabilind numai principiul egalității în protecțiune a străinilor în persoana și averea lor cu indigenii. Nu este nici o deosebire în privința drepturilor politice, care în special sunt un atribut al cetățeniei. Străinul poate deci să ocupe orice funcțiune publică și să îndeplinească toate actele pentru care se cere calitatea de român.

Străinul naturalizat devine supus deci legilor române în ce privește statutul personal și dator a face serviciul militar, de care a fost scutit până în momentul naturalizării¹⁾.

După articolul 14 al legii recrutării armatei, tinerii deveniți români, prin naturalizare, sunt înscrși pe tabelele de recensământ ale întâei clase chemate, după schimbarea naționalității lor, dacă n'au făcut serviciul militar în Statul căruia au fost supuși și nu au trecut de etatea de 40 ani; iar dacă au etatea mai mare de această vârstă, sau dacă vor fi făcut serviciul militar, ei vor fi trecuți în elementul corespunzător vârstei lor²⁾.

Organizarea serviciului militar stabilind îndatorire fiecărui cetățean, în ori ce Stat, de a îndeplini această sarcină, nimeni nu poate să se sustragă prin renunțare la naționalitatea sa. Astfel, după cum arată Fiore, prin legi speciale, în diferite țări, s'au cercat a se concilia libertatea de expatriare cu suprema necesitate de a nu se compromite organizarea militară; și, dacă se permite ori căruia cetățean de a putea renunța la cetățenie, se impune în acelaș timp regula că pierderea cetățeniei nu scutește de obligațiunea serviciului militar. Chestiunea la noi, ca și în Franța, n'ar avea însemnătate, față cu articolul menționat mai sus din legea recrutării, pentru că tânărul sustras dela serviciul militar din altă țară, este impus la recrutări, în localitate, în elementul militar, potrivit vârstei sale. Dificultatea iarăși nu poate fi pentru timpul strecurat între data cererii de naturalizare și acordarea ei, întrucât conform legii, un asemenea sustras dela serviciul militar poate fi încorporat de îndată ce unul care nu învoacă suditența străină. În tot cazul, Comisiunea nu va acorda naturalizarea celui ce se sustrage de la o sarcină publică din propria sa țară, fiind un act de cea mai mare imoralitate de a rupe legăturile ce-l unesc cu țara de origină mai înainte de a îndeplini cea mai elementară datorie pe care a contractat-o omul prin naștere.

2) Ca excepțiune la egalitatea în drepturi a străinilor naturalizați cu români din naștere, găsim dispozițiunea art. 2 al legii din 19 Decembrie 1872, după care cei dintâi nu pot fi mitropoliți sau episcopi eparhioți, funcțiuni înalte ale clerului, rezervate numai fiilor de părinți români, născuți în România. Această dispoziție a fost introdusă spre a se păstra tradiția trecutului³⁾.

Legea pentru încurajarea industriei naționale din 14 Februarie 1912, dă un exemplu lămurit de egalitatea în drepturi a naturalizaților cu românii din naștere. După art. 3 a acestei legi se pot conceda străinilor „prin închiriere“ terenuri ale Statului, județelor sau comunelor din pământurile rurale ce le aparțin, pe 90 ani, cu obligațiunea de a le cumpăra în deplină proprietate, îndată ce au dobândit

naturalizarea. Astfel, îndată ce condițiunea juridică a străinului este schimbată și împedicarea legală de a cumpăra terenuri rurale dispărând, naturalizatului capătă capacitatea deplină recunoscută de lege. Sus citata lege a fost extinsă și pentru teritoriile alipite: Ardeal, Banat, Basarabia și Bucovina prin jurnalul Consiliului de Miniștri No. 202 din 14 Decembrie 1920.

3) Efectele naturalizării se produc din momentul publicării în *Monitorul oficial* a jurnalului Consiliului de miniștri, prin care s'a acordat și numai pentru viitor, fără nici o înrăurire pentru trecut (art. 32). Astfel, cași după legea veche, beneficiul naționalității este câștigat pentru timpul după publicarea decretului de naturalizare, și nu pentru timpul anterior⁴⁾.

Naturalizarea, zice Weiss, se traduce pentru străin prin o schimbare de stat civil, prin o substituire radicală a unei naționalități cu alta; ea nu poate să aibă efect retroactiv⁵⁾.

4) Chestiunea cea mai delicată cu privire la efectele naturalizării, rezultată din principiul stabilirii existenței ei numai de la data publicării decretului guvernamental de admitere în *Monitorul oficial*, a fost discutată cu multă competență de Adunarea deputaților.

Pentru a înlătura dubla naționalitate, legiuitorul nou a luat dispoziția ca solicitatorul la cetățenia română, înainte de a face cererea, să se lepede de cetățenia sa anterioară și să producă un certificat constatator că nu mai este cetățean al fostei sale patrii, sau cel puțin să dovedească că potrivit legilor țării sale, o va perde prin efectul dobândirii naționalității străine (art. 7 al. 6). Dar această ultimă condițiune cu privire la legea străină este insuficientă pentru că în orice caz, solicitatorul trebuie să facă declarațiune autentică că se leapădă de cetățenia străină (art. 7 al. 2 și 21). Naturalizarea n'are, apoi, efect decât dela data publicării jurnalului de naturalizare în *Monitorul oficial* (art. 28 și 32).

1) Art. 2 al legii recrutării armatei din 20 April 1913. După acest text, fiii supușilor străini sunt supuși recrutării, dacă nu învoacă suditența străină. Dispozițiunea aceasta este în concordanță cu al. b al art. 9 din noua lege a naturalizării, după care acestor supuși străini li se acordă dispensă de stagiu dacă cer naturalizarea în cursul unui an dela împlinirea vârstei de 21 ani.

2) Acest text este luat după art. 12 al legii recrutării franceze din 15 Iunie 1889.

3) *Alexandresco*, Cod. civ. I, pag. 322. D-sa amintește un document din *Uricariul*, II, pag. 236: „Fiind, dar obiceiul, zice acest document din 1752, și întru aceasta de D-zeu păzită țară, Mitropoliți și Episcopi din străini să nu se facă, fără numai din pământeni, care obiceiul din descălăcătura țării și până acum așa s'au urmat și s'au păzit, și nici odată altul străin nu s'au întâmplat să fi fost primit la păstoria vreunui scaun, fără numai la velleatul 7200, la vreme ce au venit oștile moschicești de au căleat pământul acestei țări.”

4) Decizia Inaltei Curți Cas. II. 27 Apr. 1900; *Buletinul*, pag. 579; idem 1895, pag. 648.

Al. I. Suciou „De la Nationalité en Roumanie”, 1906, pag. 242.

5) Weiss, „Droit international” privé, I, pag. 349.

Aceste fiind măsurile legale în vigoare, și, întru cât este cert că majoritatea naturalizărilor se acordă cu stagiul legal de zece ani sau cu stagiul redus, sau putându-se întâmpla ea chiar după îndeplinirea stagiului naturalizarea să fie refuzată, trece un timp dela data cererii de naturalizare și lepădarea de naționalitatea veche până la acordarea naționalității române, timp în care străinul care s'a lepădat de naționalitatea sa rămâne numai în așteptarea acordării naționalității la care aspiră, devenind astfel *heimathlos*, fără naționalitate.

D. deputat *Gheza Kiss*, care a semnalat în Camera acest inconvenient al noii legi, a propus ca solicitatorul la cetățenia română să fie privit în tot timpul strecurat până la rezolvirea cererii sale de naturalizare un fel de *pseudo-cetățean*, asimilat cu cetățeanul român, care să aibă drept la pașaport român, pentru că conform stărei de fapt de astăzi, întru cât un asemenea străin, care a renunțat la cetățenia sa, nu mai poate obține pașaport dela Statul lui anterior¹⁾. D. raportor *Vladimir Athanasovici* a expus acelaș punct de vedere, arătând că unei asemenea persoane, care face cerere de naturalizare, și se leapădă de vechea sa naționalitate, este drept a i se acorda pașaport român. Refuzul pașaportului, zice d-sa, este o nedreptate în dauna unor persoane care și-au pierdut naționalitatea lor de origine și n'au dobândit o altă naționalitate; ei se găsesse în această așteptare, și se pot găsi și cu pierderea naționalității de origine și cu respingerea naturalizării, fiind expuși de ea li se respinge cererea după un stagiul de 10 ani²⁾. D. *Achil Pinte*a, arătând situațiunea dificilă de a considera pe zișii solicitatori la cetățenie ca supuși români, susține că art. 32 din lege, după care naturalizarea și produce efecte dela publicarea ei în Monitor, trebuie interpretat în sensul că cererea de a deveni român și declarațiunea de lepădare a cetățeniei străine nu trebuie înțelese decât ca declară a se lepăda de acea cetățenie pentru atunci când i se va atribui naturalizarea, și că situațiunea lui rămâne până la naturalizare tot aceea de cetățean străin, cum a și fost până în momentul facerii acelei declarații³⁾.

5) Neapărat că noul legiuitor s'a găsit în dificultate când a căutat să precizeze modul în care străinul solicitator la cetățenie urma să îndeplinească condițiunile naturalizării așa fel ca să se înlăture neajunsul de a se afla un timp cu dublă naționalitate. Dacă îl primea pur și simplu fără declararea de lepădare a vechei naționalități, se putea întâmpla ca într'un moment dat să se găsească cu două naționalități, rezultat care s'a observat în practică din cauza diversității principiilor și legilor care în diferite state guvernează dobândirea și pierderea naționalității⁴⁾. Consacrând sistemul actual, legiuitorul a adus o situațiune supărătoare solicitatorului,

care poate vedea ani întregi fără un staț civil determinat în ce privește naționalitatea, căci după cum prea bine zice distinsul raportor al legii, d-l Vladimir Athanasovici, lepădarea de naționalitate a unui străin fiind o condițiune *sine qua non* a obținerii naturalizării române, el nu poate introduce cererea fără acest demers și deci până când să dobândească naționalitatea română el n'are nici pe cea veche nici pe cea nouă¹⁾.

6) Pentru a înlătura orice echivoc cele mai multe legislațiuni nu impun solicitatorului la naturalizare condițiunea lepădării de naționalitatea veche, socotind că, după principiile generale, dacă străinul este capabil după legea sa personală de a obține naturalizarea, acest singur fapt este suficient de a produce schimbarea condițiunii civile a naturalizărilor, în tot ceia ce privește raporturile sale de drept privat²⁾. În Franța, cu ocaziunea discuțiunii legii din 26 Iunie 1889, d-l *Barbie*, în dezvoltarea normelor la care trebuie să se conformeze autoritatea cărei incumbă misiunea de a statua asupra naturalizării, a cerat să adauge un aliniat după care naturalizarea nu poate fi acordată solicitantului, care, devenind francez, ar conserva naționalitatea sa de origine după legea țării sale; dar, nici asemenea text nu s'a admis, față cu rezervele reprezentantului guvernului, care a afirmat că ar fi pericol internațional de a limita printr'un text de lege libertatea de a aprecia a autorității, asigurând Adunarea legislativă franceză că se va căuta de ea să nu se acorda beneficiul naționalității franceze decât străinilor liberi de legătura patriei lor de origine³⁾.

7) Pentru a lămuri situațiunea creată străinilor solicitatori la naționalitatea română în intervalul de timp dela data lepădării lor de naționalitatea de origine și până în momentul rezolvirii cererii, cuvântul autorizat a d-lui Ministru al justiției a dat ultima interpretare aliniatului 6 al art. 7 din lege în sensul că acest text nu prevede o demitere de naționalitate propriu zisă, ei pur și simplu dovada că străinul care cere aci naturalizarea, dacă va dobândi naționalitatea română, el nu va mai fi considerat în țara lui de origine ca național acelei țări; că, zisul text prevede o alternativă, care permite străinului ca sau să se lepede formal prin o declarație autentică de naționalitatea străină, sau să dovedească prin un certificat că, potrivit legii țării sale, perde zisa naționalitate prin efectul dobândirii naționalității noi; că, astfel, fiind, orice străin va prefera ultima alternativă, și, în tot cazul, Comisiunea de naturalizare poate să se pronunțe în termenul cel mai scurt pentru ca să i se scurteze și situațiunea incertă a străinului⁴⁾.

Cugetătorul deprins de a pătrunde greutateile ce se întâmpină la crearea unui sistem legislativ care

1) „Legea privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române”. Expunerea de motive. Rapoarte și Desbateri pag. 285.

2) Idem, pag. 291.

3) Idem, pag. 288.

4) *G. G. Mârzescu*, „Expunerea de motive depusă în Senat cu Proiectul de lege al „Naturalizării” pag. 21 și urm.

1) „Expunerea de motive” op. cit. pag. 287.

2) *Fioze*, „Diritto internazionale privato”, I, pag. 376. Acest autor arată clar că în Italia naturalizarea, bazată pe conceptul *nemo invitus in patria manere debet*, este admisă ca regulă a libertății expatrierei și nu este subordonată condițiunii pierderii naționalității străine.

3) *Weiss*, „Droit international privé”, I, pag. 29.

4) Idem, „Expunerea de motive” pag. 290.

să împacă cerințele tehnice juridice și interesul social, în luarea garanțiilor cele mai bune pentru a asigura numai acelor demni beneficiul legal al naturalizării, este impresiunea de măsurile serioase și conforme spiritului timpului luate de autorul legii. Și, desigur, că interpretarea propusă de d-l Ministru al justiției, și admisă de Adunarea deputaților, ar înlătura orice dificultate în chestiunea ce ne preocupă, dacă solicitanții străini ar avea în realitate posibilitatea alternativei menționată, de a prezenta în îndeplinirea condițiilor cerute la naturalizare sau certificatul de lepădare a naționalității de origine sau numai dovada stabilirii pierderii naționalității străine, potrivit legii țării lor, prin efectul dobândirii naționalității române; căci, de ar fi astfel, condițiunea lor ar fi în totul limpezită; dânșii ar rămâne nestânjeniți în vechea lor naționalitate până în momentul ce se decide asupra cererii lor. Dar, lepădarea de cetățenia străină este în orice caz obligatorie pentru orice solicitant, întru cât după aliniatul 6 al articolului 7 menționat, rezultă din lege alternativa discutată în sânul Adunării deputaților, este de observat că această alternativă este înlăturată prin aliniatul 2 al aceluiaș articol și articolele 21 și 22 din lege, care în orice caz și sub sancțiunea respingerii cererii de naturalizare, pretind solicitantului și *declarație autentică de lepădare de cetățenia străină*.

Noul legiuitor punând îndatorire formală solicitatorului la cetățenie prin al. 6 de a prezenta o constatare a autorității competente străină, că în principiu „s'a pierdut sau se va pierde naționalitatea străină prin efectul naționalității române”, era suficientă această măsură spre a se înlătura dubla naționalitate a solicitatorului, scop pentru care este întocmită; și, deci, socotim, că prima îndatorire a declarațiunii de lepădare de naționalitate străină, prescrisă de al. 2, încă dela început, prin cererea de naturalizare, măsură care concură cu cea din celălalt aliniat în ajungerea la acelaș scop, ar putea fi înlăturată; și, aceasta întru cât numai ultimei formalități i se datorește situația necertă a solicitanților până în momentul rezolvirii cererii.

De altminterlea, din comparațiunea celorlalte legislațiuni, găsim numai în Statele-Unite cerința renunțării la orice supușenie străină¹⁾, și câte odată introducerea unei asemenea renunțări ca condițiune a naturalizării este de prisos, căci, în alte legislațiuni, ca în Ungaria, „cetățeanul statului ungar, care e totodată cetățeanul unui alt stat, continuă a fi considerat ca cetățean al statului ungar, atât timp cât nu și pierde cetățenia în înțelesul legii”²⁾. Prin urmare, ori cât ar renunța la noi un ungar la cetățenia sa, el continuă a fi privit de național în țara sa de origine, dacă nu s'a conformat legilor locale.

Și, în fine, în ultimul loc, Comisia de naturalizare, în care avem onoarea a colabora, nu poate

conjura inconvenientul semnalat, în vedere că ori-câtă stăruință ar pune de a accelera rezolvirea cererilor, mai totdeauna impune solicitanților la cetățenie stagiul de zece ani, așa că situația incertă a acestor străini până la rezolvirea cererii lor rămâne; și, dânșii, se văd reduși și la pierderea vechei naționalități. Ei devin *heimathlosi*.

8) Dar termenii categorici ai dispozițiunii legale care impune străinului solicitator la cetățenie lepădarea formală de supușenia sa, poate să-i aducă situațiuni supărătoare, ori cât de favorabil ar fi interpretată de autoritățile noastre o atare declarațiune categorică de demitere, căci ea fiind publicată în Monitorul oficial, chiar din momentul cererii poate să ajungă la cunoștința Legațiunilor străine, și deci unele din Statele respective să ia act de această demitere și să nu-l mai privească ca național al lor, și nici să fie cetățean român. În laudabila dorință de a se înlătura posibilitatea unei duble naționalități, s'a ajuns astfel la crearea unor *heimathlosi*, pe cari, cu drept cuvânt, nu-i putem declara necondiționat ca supuși români și să-i luăm sub protecțiune înainte de a ști dacă merită cetățenia, după cum cu drept cuvânt a spus, în Cameră, d-l Ministru al justiției; dar, în tot cazul, trebuie găsită o soluțiune.

Ca consecință argumentelor invocate, deducem, că dacă nu se înlătură dispozițiunea aliniatului 2 al articolului 7 din noua lege, precum am propus, socotim, că în tot cazul ar fi nimerit ca declarațiunea de lepădare să fie remisă pentru mai târziu. După publicarea decretului naturalizării, efectul său să fie suspendat până în momentul când solicitatorul dovedește, într'un termen fixat de Consiliul de Miniștri, că el a încetat de a fi supus puterii străine, și dacă aparține unui stat care nu-l autoriză a se lepăda de cetățenie, trebuie ca odată cu depunerea jurământului, prescris de articolul 27 din lege, să facă declarațiune formală de renunțare la avantajele și drepturile politice, pe care calitatea sa persistentă de cetățean al vechiului stat, i-o conferă. În acest sens se pronunță articolul 4 al legii suedeze, asupra naturalizării, din 1858¹⁾. Statul, expresiunea voinței și intereselor comune, ar lipsi dela scopul său, dacă în loc de a garanta, în justa lor măsură, drepturile naturale ale indivizilor le-ar nesocoti sau limita fără un interes social bine determinat, și aceasta nu numai față de cetățenii săi, dar chiar față și de străini.

În rezumat, întru cât, în determinarea condițiilor de naturalizare, este suficientă în ochii legiuitorului, dovada că, potrivit legii sale proprii, solicitantul la cetățenie a pierdut sau va pierde naționalitatea de origine prin efectul dobândirii naționalității române, acest fapt trebuie să fie privit prin el însuși ca suficient să producă schimbarea condițiunii civile a solicitatorului în tot ceace privește raporturile de drept privat, și dacă i se mai

1) „Expunerea de motive”, op. cit. pag. 62. În Statele-Unite naturalizarea regulat acordată este desăvârșită, independent de orice condiție căreia legislația țării de origine a străinului ar subordona ruptura legăturii sale. *Lehr*, op. cit. pag. 83; *Weiss*; op. cit. pag. 635.

2) *Idem* op. cit. pag. 33. Vezi și *Fiore*, op. cit. I pag. 327.

1) A se vedea această lege comentată de d. *Dareste* în „*Journal de droit international privé*”, 1880, pag. 435, cât și importanta lege suedeză asupra „dobândirii și pierderii naționalității suedeze în: „*Annuaire de législation étrangère*”, XXIV, pag. 763; *Weiss*, op. cit. pag. 28 și 676. *Lehr*, op. cit. pag. 186.

cere vreo declarație de lepădare a vechei cetățenii, aceasta s'o facă mai târziu, după ce este definitiv realizat.

În general, demiterea de naționalitate se face în fața și cu concursul autorităților proprii de care depinde solicitatorul la noua cetățenie; și, în vederea acestei reguli de drept internațional privat, legiuitorii trebuie să se abțină de a regula prin propriile lor legi raporturi juridice, care, prin natura lor, trebuie să depindă de autoritatea unei legi străine.

Dimitrie G. Maxim

Președinte la Curtea de Apel.

(Va urma).

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Secția I

Audiența de la 8 Aprilie 1924

Președinția d-lui Gh. V. Buzdugan, Președinte

G. L. Aslan cu I. Gabor

RÉFÉRÉ. — LITIGII DINTRE PROPRIETARI ȘI CHIRIAȘI NĂSCUTE DIN APLICAREA LEGEI DIN 23 IULIE 1921 PENTRU ÎNCURAJAREA CONSTRUCȚIILOR. — ART. 8 DIN REGULAMENTUL ACESTEI LEGI. — ART. 66 BIS PROC. CIVILĂ.

Legea pentru încurajarea construcțiilor de clădiri din 23 Iulie 1921, neprevăzând calea de judecată pentru conflictele ivite între proprietari și chiriași, urmează că ele nu pot fi rezolvate în mod definitiv, de cât pe calea dreptului comun sau a legii proprietarilor, iar nici decum pe calea ordonanței prezidențiale de référé; și dacă prin art. 8 din regulamentul legii se indică procedura art. 66 bis din procedura civilă această dispozițiune nu poate fi ținută în seamă, întrucât prin ea regulamentul a depășit prevederile legii și a modificat procedura dreptului comun, ceea ce un regulament nu poate face.

No. 585. — Admis recursul făcut de G. L. Aslan contra sentinței No. 84/923 a Tribunalului Covurlui S. I dată în proces cu I. Gabor.

S'au ascultat D-nii avocați Al. Velescu pentru recurent și M. I. Negreanu pentru intimat.

Văzând motivul I de casare astfel formulat.

«1) Violarea art. 93 din Constituție și a art. 66 bis proc. civ. a art. 19 și 21 și u.m. din legea pentru încurajarea construcțiilor, greșită interpretare, incompetență și exces de putere.»

«Legea pentru încurajarea construcțiilor de clădiri din 23 Iulie 1921 neprevăzând calea de judecată pentru conflictele ivite între proprietari și chiriași urmează că acestea nu pot fi soluționate în mod definitiv decât pe calea dreptului comun sau a legii proprietarilor, iar nicidecum pe calea ordonanței prezidențiale de référé, cale cu totul excepțională, creată de codul de procedură civilă pentru a se lua măsuri cu caracter provizoriu și fără a se atinge însuși fondul dreptului.»

«Dispozițiunea din art. 8 al. 3, 75, 76 din regulamentul legii construcțiilor, care indică procedura art. 66 bis din procedura civilă, depășind prevederile, legii, nu poate fi ținută în seamă de instanțele judecătorești căci regulamentul nu poate modifica procedura dreptului comun, când legea nu indică o derogare dela aceasta, ca atare regulamentul nu poate indica procedura ordonanței prezidențiale fără a depăși legea și a fi ca atare inadmisibil.»

Având în vedere sentința supusă recursului, din care rezultă că, intimatul I. Gabor, proprietar al imobilului din Galați, ocupat cu chirie de către recurent și aparținând astăzi intimaților Rașela și Iulius Spering, a cerut, pe temeiul art. 8 din regulamentul legii pentru încurajarea construcțiilor de clădiri, ca pe calea prevăzută de art. 66 bis proc. civilă, să fie autorizat să execute lucrările de suprapunerea unui etaj la acel imobil, lucrare aprobată prin deciziunea comisiei respective din Ministerul Muncii;

Că, această cerere a fost admisă de Tribunal, în apel, prin sentința atacată astăzi.

Că, pentru a da această soluțiune litigiului, instanța de fond, după ce înmătură în prim rând, apărarea intimatului că, în speță, ar exista autoritate de lucru judecat, dedusă din alte hotărâri, prin care s'a respins definitiv cererea proprietarului ca, în vederea aceluiași scop, recurentul să fie evacuat din imobil, în urmă, respinge ca nefondate și celelalte apărări ale sale, între cari și incompetența instanței de a statua pe această cale, și pe temeiul textului de lege invocat de proprietar, admite cererea lui.

Că, prin partea doua a motiunii de casare, se invocă incompetența instanței de fond de a soluționa pe calea prevăzută de art. 66 bis proc. civ., pricina de față, cum și exces de putere.

Considerând că, prin art. 7 din regulamentul legii pentru încurajarea construcțiilor se prevede în adevăr că, pentru adause de etaje, chiriașul este dator să suferă inconveniențele acelor lucrări; că, art. 8 dispune că, în caz de împotrivire, proprietarul se va putea adresa președintelui Tribunalului, conform art. 66 bis proc. civ., spre a încuviința măsurile necesare pentru realizarea drepturilor și avantajelor acordate de legea construcțiilor; că, însă, art. 21 al legii, care se ocupă de chiriași, prevede numai suspendarea legii de prelungire a chiriilor, fără a menționa nimic din restrângerile despre care vorbește art. 7 din regulamentul și nici de instanța care trebuie să judece diferendul acesta dintre proprietari și chiriași.

Considerând că, în afară de lege și numai pe calea de regulament nu se pot crea restricțiuni de drepturi și nici instanțe speciale de judecată; că, astfel fiind, urmează că, odată ce legea pentru încurajarea construcțiilor nu creează o atare jurisdicțiune pentru rezolvarea conflictelor dintre proprietarul care voeste a-și mări capacitatea locativă a clădirilor sale, în contra voinței chiriașului său și cu restrângerea dreptului de folosință al acestuia, urmează că, disp. art. 8 din regulament, care indică calea procedurii din art. 66 bis proc. civilă pentru soluționarea acestor conflicte depășește prevederile legii și ca atare în mod eronat Tribunalul s'a întemeiat pe această dispozițiune și a rezolvat pe această cale, pe temeiul disp. din regulament, conflictul dedus astăzi în instanță;

Că, chiar dacă pe calea procedurii sumare prevăzută

de art. 66 bis proc. civ., instanțele create prin această dispozițiune procedurală ar putea soluționa, în virtutea dreptului lor de a lua măsuri provizorii, în cazuri grabnice, cereri pentru reparațiuni de o necesitate imperioasă, încă Președintele Tribunalului a fost în speță incompetentă a lua o asemenea măsură, întrucât intimatul I. Gabor nu i s'a adresat în virtutea dreptului comun conferit de art. 66 bis proc. civ. și în vederea numai a unor asemenea reparațiuni urgente, ci a soluționat o măsură cu caracter definitiv și pentru facerea de construcțiuni pe temeiul art. 7 și 8 din regulament în discuțiune, ceea ce este inadmisibil cum s'a arătat.

Că astfel fiind, motivul de casare devine fondat și are a fi admis, iar discutarea celorlalte motive este inutilă.

Pentru aceste motive, casează.

TRIBUNALUL ILFOV

Secția I. Com.

Audiența de la 13 Februarie 1924

Președenția D-lui I. Calmuschi, judecător de ședință

Gh. Netter cu Soc. Inginerilor asociați

SOCIETĂȚI ANONIME.—ACȚIUNI.—CARACTERUL LOR.—CESIBILITATE.—CONDITIONAREA CESIBILITĂȚII.—APROBAREA PREALABILĂ A CONSILIULUI DE ADMINISTRAȚIE.—VALABILITATE.—ART. 474 C. CIVIL ȘI ART. 139, 166 ȘI 171 C. COM.

Clauza din statutele unei societăți anonime pe acțiuni care condiționează cesiunea acțiunilor, aprobării prealabile a Consiliului de Administrație sau a Adunării generale, este perfect valabilă, de oarece nu contravine prin nimic principiilor cari reglementează legislațiunea noastră comercială, întrucât prin asemenea clauze acțiunile nu devin indisponibile ci se îngrădește numai dreptul de a le negocia.

No. 101.—Respinsă ca nefundată acțiunea intentată de către Gh. Netter prin petiția înregistrată la No. 27438/923 în proces cu Societatea Inginerilor Asociați.

S'au ascultat D-l Gh. Netter personal, și d-l avocat Ștefănescu-Priboi, pentru pârâta societatea inginerilor asociați.

Tribunalul,

Asupra acțiunii intentată de reclamantul Gh. Netter, prin petițiunea înregistrată la No. 27438 din 16 Iunie în contra societății anonime a Inginerilor asociați.

Având în vedere că prin prezenta acțiune se cere următoarele:

1) Societatea Inginerilor Asociați să fie obligată a face transferul a 10 acțiuni nominative cumpărate de reclamant și care acțiuni sunt depuse la societate în vederea transferului;

2) Numita societate să fie obligată a plăti reclamantului 20.000 lei cu titlu de daune pentru refuzul nejustificat și ilegal de a opera transferul.

Având în vedere că din susținerile orale ale părților, din actele aflate la dosar și din concluziunile scrise depuse de părți se constată în fapt cele ce urmează:

În luna Martie 1923, se cedează reclamantului de către inginerul Chr. Mladenovici, 10 acțiuni nominative ale societății anonime a inginerilor asociați, cedentul fiind titular al acestor acțiuni.

Ca urmare a acestei cesiuni, titularul acțiunilor, inginerul Chr. Mladenovici, încunoștințează societatea printr-o cerere de a se procede la transferul acestor acțiuni pe numele cesionarului, reclamantul de astăzi.

Cu scrisoarea din 14 Martie 1923, reclamantul Gh. Netter depune aceste acțiuni la sediul societății în vederea operațiunii transferului.

În ședința dela 8 Martie 1923, consiliul de administrație al societății a respins însă cererea inginerului Chr. Mladenovici, de a se face transferul acestor acțiuni pe numele reclamantului Gh. Netter.

Cu scrisoarea din 7 Iunie 1923, societatea pârâtă face cunoscut inginerului Chr. Mladenovici spre a trece la biroul societății pentru a ridica cele 10 acțiuni depuse de reclamant cu scrisoarea din 14 Martie acelaș an.

Refuzul societății de a face transferul acestor acțiuni pe numele reclamantului, se legitimează pe art. 8 din statutele societății care prevede că transferul acțiunilor nominative ale societății se face cu aprobarea Consiliului de Administrație. Reclamantul intentează prezenta acțiune în contra societății pârâte ca urmare a refuzului acesteia a face transferul acțiunilor și susține în cererea sa că clauza din art. 8 din statutele societății este inoperantă, căci în sistemul legislațiunii noastre comerciale restrângerea dreptului nelimitat de a ceda acțiunile societăților anonime este nelegală, de oarece de esența unei societăți anonime este transmisibilitatea acțiunilor, iar societatea pârâtă prin faptul că a refuzat transferul acestor acțiuni a împiedicat pe reclamant de a lua parte la adunarea generală, cauzându-i astfel daune.

Pârâta în apărare susține că în ce privește clauza dela art. 8 din statute este perfect valabilă și legală, deci opozabilă reclamantului, care în calitatea sa de terțiu achizitor nu poate avea mai multe drepturi decât cedentul acțiunilor care avea cunoștință și a subscris acestei clauze.

În consecință, urmează ca tribunalul să examineze cererea și susținerile reclamantului cât și obiecțiunile oprite de pârâtă în apărare.

Asupra primului capăt de cerere din acțiunea reclamantului.

Considerând că societățile anonime sunt un produs al timpurilor moderne fiind prin excelență tipul de so-

cietate accesibilă tuturor celor care au mijloace și putința de a le adopta, fiind compuse numai din acționari sau asociați cu responsabilitate limitată, a căror părți sociale, de valoare egală, sunt reprezentate prin certificate negociabile.

Considerând că în regulă generală o societate anonimă se constituie pe acțiuni avându-se în special în vedere situațiunea particulară a asociaților acționari și ușurința pentru ei de a transmite părțile lor de asociați care sunt acțiunile și care înlesnește astfel menirea societăților anonime și anume posibilitatea de a aduna cât se poate mai multe capitaluri.

Considerând că se poate totuși concepe ca o societate anonimă să fie fără acțiuni, având de sigur celelalte caractere esențiale unui atare tip de societate.

Considerând că nici un legiuitor comercial nu a formulat în mod absolut care sunt anume caracterele distinctive ale acțiunilor.

Considerând că, în principiu, în orice societate, drepturile unui asociat se numesc părți de asociați sau interese în societate, după cum le califică art. 474 c. civ. l.

Considerând că urmează a se examina care sunt acele caractere speciale pe care necesită să le prezinte interesul sau partea de asociat pentru ca să devină acțiune.

Considerând că acele caractere speciale care individualizează acțiunea deosebind-o astfel de partea de asociat sunt patru și anume: a) toate acțiunile sunt de o valoare egală, adică capitalul social este împărțit în porțiuni egale; b) acțiunile sunt constatate prin înregistrări, adică prin titluri distincte de actul social; c. și d.) aceste titluri încorporează drepturile asociaților și ca consecință pot fi transmise cu cea mai mare ușurință, deci sunt negociabile, adică fiind titluri deosebite de actul social pot fi transmise și prin alte moduri mai simple și expeditiv decât cesiunea reglementată de codul civil care este modul curent de transmitere al creanțelor mobiliare, deci al părților de asociat.

În consecință, părțile de asociat devin acțiuni numai în cazul când capitalul social a fost împărțit în porțiuni egale, constatate prin titluri deosebite de actul social și când dela începutul societății s'a considerat cesibilitatea acestor titluri ca un fapt normal de natură a se repeta adesea.

Considerând că în legislațiunea noastră egalitatea de valoare a acțiunilor este o condițiune indispensabilă, deci esențială, avându-se în vedere dispozițiunile art. 166 din codul nostru de comerț.

Considerând că în genere, în doctrină și jurisprudență se consideră cesibilitatea părților de asociat ca esențialmente caracterul distinctiv al acțiunilor.*

Considerând însă că la noi în legislațiunea noastră co-

mercială și în Italia de asemenea, caracterul esențial și indispensabil al acțiunilor este egalitatea de valoare și în consecință în ce ne privește criteriul cesibilității ca esențial al acțiunilor nu se poate aplica în legislațiunea noastră comercială fiind de natură iar nici de cum de esența acțiunilor, atunci când ar fi privit independent și separat de celelalte caractere speciale acțiunilor ca egalitatea de valoare și individualizarea prin titluri deosebite de actul social.

Considerând că chiar în acea doctrină și jurisprudență care privesc cesibilitatea ca esențială noțiunii de acțiune se recunoaște că într'o societate pot foarte bine exista interese, adică părți de asociat, cesibile în mod normal și cu toate această calitate, părțile de asociat n-și vor schimba caracterul și societatea nu va deveni societate cu acțiuni.

Considerând că în aceeași doctrină și jurisprudență se recunoaște de asemenea că într'o societate cu caracter indubitabil de societate cu acțiuni se poate stipula că asociații nu vor putea să cedeze părțile lor de asociați, adică acțiunile, decât cu aprobarea prealabilă a celorlalți asociați sau cel puțin a consiliului de administrație al societății, fără ca în acest caz societatea să înceteze de a fi cu acțiuni iar părțile de asociat să-și piardă caracterul de acțiuni, exemplu notoriu având în doctrina și jurisprudența franceză unde caracterul esențial al acțiunii este cesibilitatea.

Considerând că deci în această doctrină și jurisprudență clauza din statute care condiționează cesiunea acțiunilor aprobării prealabile a consiliului de administrație sau adunării generale este considerată ca licită, de oarece acțiunea nu devine indisponibilă, dar numai traficul său va suferi o oarecare îngrădire.

Considerând că cu atât mai mult în legislațiunea noastră comercială unde se adaugă această particularitate esențială că acțiunile necesită a fi neapărat de o valoare egală se poate în mod valabil stipula condiționarea cesiunii acțiunilor unei prealabile aprobări a consiliului de administrație sau a adunării generale, de oarece în principiu în drept acțiunile rămân tot cesibile, pentru că dacă se îndeplinește această condițiune a aprobării, acțiunea se poate transmite, însă cesiunea va fi oarecum îngrădită, îngrădire care nu schimbă nici caracterul de societate cu acțiuni și nici caracterul de acțiune părților de asociat.

Considerând că această clauză se poate introduce mai cu seamă când este vorba de societăți cărora se voește să li se păstreze caracterul național, pentru a se asigura că acțiunile vor rămâne în mâna naționalilor, de exemplu în mâna românilor, sau caracterul profesional cum ar fi dacă societatea s'a creat într'un anumit scop

tehnice, cum ar fi de exemplu în speță „Societatea Inginerilor Asociați”. În acest gen s’au creat la noi societăți ca „Banca Românească”, „Casa Rurală” și acum de curând „Creditul Industrial”.

Considerând că în societățile anonime cu acțiuni, acționarii ca asociați au drepturi inerente acestei calități.

Considerând că printre drepturile acționarilor sunt și acelea pe care le are fiecare în calitate de asociat de a ceda după voință partea sa de asociat, adică de a negocia acțiunile prin modurile speciale și expeditivă care derivă din forma și felul acțiunilor, drept de negociere care nu se naște însă pentru acționari decât după constituirea societății, conform dispozițiilor art. 129 c. comercial.

Considerând că o societate pe acțiuni poate emite acțiuni nominative sau acțiuni la purtător și că proprietatea acestor acțiuni se stabilește conform principiilor și dispozițiilor art. 171 c. comercial.

Considerând că proprietatea unei acțiuni nominative se stabilește conform art. 171. c. com. prin înscrierea ei în registrul asociațiilor de care vorbește art. 142, al. I c. comercial.

Considerând că art. 171 c. com. stabilește și formele sub care se pot transmite acțiunile d’ spunând că cesiunea acțiunilor nominative se va face printr’o declarațiune de transfert înserisă în registrul asociațiilor pentru a stabili proprietatea față de societate și de terții.

Considerând că conform principiilor mai sus expuse această declarațiune de transfert poate fi condiționată de o anumită calitate care trebuie să o îndeplinească cesionarul acțiunii în ce privește naționalitatea, profesiunea, etc.

Considerând că în atare cazuri mai ales asupra acțiunilor nominative se va putea exercita un control eficace asupra îndeplinirii unor atare condițiuni din partea cesionarilor, care vor fi prealabil verificate conform dispozițiilor statutare de către ceilalți asociați sau de consiliul de administrație care vor da sau nu aprobarea, adică care vor agreea sau nu pe cesionar.

Considerând că atare clauze stipulate în mod expres în statutele unei societăți, în legislațiunea noastră sunt perfect legale, deci valabile, și din punct de vedere al dreptului asociatului de a ceda după voință partea sa de asociat, adică acțiunea, de oarece nu însemnează că acest drept este desființat, făcându-se indisponibilă acțiunea, dar numai o îngrădire a dreptului de negociere, de oarece atunci când cesionarul va îndeplini condițiunile cerute de statute, cesiunea va fi aprobată și cedentul conform voinței sale nu va mai rămâne incatenat în legăturile sociale.

Considerând că astfel fiind, dispozițiunea prevăzută în art. 8 din statutele societății pârâte a inginerilor aso-

ciați prin care se condiționează transfertul acțiunilor nominative ale societății sub condițiunea unei eventuale aprobări din partea consiliului de administrație este perfect valabilă fiind legală și ne contrară principiilor care reglementează legislațiunea noastră comercială și nu se poate nici deocamdată susține că în speță prin art. 8 din statute nu s’ar fi respectat dreptul asociatului de a negocia partea sa de asociat și s’ar fi lipsit acțiunea de acea calitate de cesionabilitate care este atât de strâns legată de însăși noțiunea de societate anonimă pe acțiuni.

Considerând că, în ce privește pe cedentul celor 10 acțiuni nominative ale societății pârâte, anume inginerul Chr. Mladenovici, prin însăși calitatea sa de acționar denotă că având completă cunoștință de dispozițiunile statutare la care a subscris în mod necondiționat, nu putea transfera dreptul său de asociat decât sub rezerva aprobării Consiliului de Administrație al societății care urma astfel a agreea sau nu pe cesionar, în speță pe reclamantul G. Netter, care nu putea astfel avea mai multe drepturi decât cedentul său față de care era în realitate un „ayant cause” cu titlu particular și care nu putea trece mai multe drepturi decât avea în realitate și asta în baza adagiului „Nemo plus juris ad alium transfere potest quam ipso habet”.

Considerând că astfel fiind, primul capăt de cerere din acțiunea reclamantului G. Netter devine neîntemeiat.

Asupra secundului; capăt de cerere din acțiunea reclamantului.

Considerând că în speță societatea pârâtă fiind o societate anonimă cu forma de acțiuni, a fost creată într’un anume cerc de persoane cunoscute și într’un anume scop tehnic, avându-se în vedere în special profesiunea asociaților și anume acea de inginer, după cum denotă chiar denumirea societății, anume a „Inginerilor Asociați”.

Considerând că prin clauza introdusă în art. 8 din statutele acestei societăți care îngrădește într’o anumită limită cesiunea părților de asociat, adică transfertul acțiunilor, în speță acțiunile societății fiind nominative, s’a avut în vedere mai ales scopul tehnic profesiunea cesionarului.

Considerând că prin faptul neaprobării de către consiliul de administrație al cesionării celor 10 acțiuni către reclamantul Gh. Netter și deci prin refuzul din partea societății pârâte de a efectua transfertul, aceasta nu a făcut decât să uzeze de dreptul său și astfel acest refuz nu este nici nelegal și nici nejustificat.

Considerând că astfel fiind, cererea de daune făcută de reclamant este cu totul neîntemeiată și că deci și acest al doilea capăt de cerere devine neîntemeiat.

Considerând că din motivele mai sus expuse rezultă că acțiunea reclamantului Gh. Netter este în totul neîntemeiată și că astfel fiind, urmează a fi respinsă.

Pentru aceste motive, redactate de D-l judecător-supleant Raul Mărgăritescu, respinge acțiunea.

Semnați: I. Calmuschi, R. Mărgăritescu.